

„Købmandsskaber“; ogsaa Københavns Grossererersocietet er Deltager. Af videnskabelige Institutioner har Akademierne i St. Petersburg og Berlin ydet meget store Bidrag, British Academy og vort eget Videnskabernes Selskab mindre. I Nederlandene har flere Handelskompagnier tegnet sig, dertil mange Privatmænd; i England har enkelte Videnskabsmænd lovet Bidrag. Taget efter Staterne stammer omtrent en Tredjedel af det samlede Beløb fra Tyskland og lige saa meget fra Nederlandene.

Allerede sidst i 1912 begyndte Bidragene at gaa ind til Carlsbergfondet, og fra Nytaar har Fru Bang og hendes Medarbejderstab taget Arbejdet op for Tiden efter 1660. Man maa være Prof. Schäfer meget taknemlig for hvad han her har udrettet. Enhver vil forstaa, hvor vanskeligt det har været at tilvejebringe disse store Bevillinger fra saa mange forskelligartede Kilder, og det var sikkert ikke lykkedes for nogen anden end netop Schäfer med hans store videnskabelige Navn og gode Forbindelser rundt om i Europa; endda har det kostet ham et Arbejde saa omfattende, at han kun har kunnet gennemføre det ved sin sjældne Energi og Utrættelighed. Blandt dem, der i de enkelte Lande har arbejdet paa Sagens Fremme, maa i første Linie fremhæves Prof. S. Muller i Utrecht, hvem den store Tilslutning i Nederlandene især skyldes; jævnsides bør nævnes Prof. Yngvar Nielsen i Kristiania, Generaldirektør Alfred Lagerheim i Stockholm, Statsraad Lappo-Danilevskij i St. Petersburg, og i England den udmærkede Handelshistoriker Cunningham. Først og sidst maa Takken dog rettes til Schäfer, hvis Virksomhed endda ikke er standset med hans Meddelelse fra forrige Aar, tværtimod; nylig har han saaledes ved et Foredrag paa Historikerkongressen i London draget Sagen frem, og nye Bidrag til Udgaven er dels komne, dels endnu i Vente. Man maa nu haabe, at Fru Bang faar Helbred og Kræfter til at gennemføre den store Opgave, hun har begyndt paa.

Kr. Erslev.

Efter mange og lange Forberedelser er 17. Bind af *Diplomatarium Norvegicum* endelig saa godt som afsluttet (det har

været under Trykning fra 1902). Det sidste Hæfte, der skal udkomme 1914, vil bl. a. bringe en Oversigt over alle Pavebreve vedrørende Norge i videste Forstand, deriblandt ogsaa mange angaaende Unionskongerne, og det vil derved være af stor Vigtighed ogsaa for Danmarks Historie, særlig da det tilsvarende Værk „Acta pontificum Danica“ har ladet sig nøje med Henvisninger til det fuldstændige Optryk i det norske Diplomatarium.

De meddelte Aktstykker hidrører mest fra Professorerne Gustav Storms og Alex. Bugges Ophold i Rom (1895—97), suppleret med Afskrifter af, hvad de danske og svenske Arbejdere i Vatikanet senere fandt for Norges Vedkommende. Et stort Supplement skyldes A. Bugges Ophold i Rom 1906, andre Supplementer mere tilfældige Besøg ved bl. a. det danske Rigsarkiv. Helt udtømt er Stoffet imidlertid ikke, i al Fald ikke det sidste Sted. Man undrer sig ogsaa over, at vigtige Breve f. Ex. i A. Schultes „Die Fugger in Rom“ er undgaaet Udgivernes Opmærksomhed.

Mod Udgivelsesmaaden kunde der være adskilligt at indvende. Man har trykt Brevene fuldstændigt, selv med de mest intetsigende Formler, og har derved gjort Forstaaelsen vanskelig, særlig da der næsten helt savnes Skilletegn. Og at der er begaaet mange yderst besynderlige Fejl, viser den uhyggelig store Liste over Trykfejl og Rettelser (60 Sider).

Det er et stort Held for det norske Diplomatarium, at det har knyttet den dygtige og omhyggelige unge Kirkehistoriker Oluf Kolsrud til sig som Medarbejder. Han har i det foreliggende Bind bl. a. udarbejdet Trykfejlslisten og Fortalen samt revideret Registret. Endvidere har han som Tillægshæfte givet en meget nyttig Fortegnelse over de katolske Ærkebiskopper og Biskopper i Norge. Fortegnelsen er næsten en hel Bispekrønike og vidner om en overordentlig stor Flid og Belæsthed; kun er Lærdommen undertiden for overvældende — det var saaledes næppe nødvendigt at give en halv Side Henvisninger alene for Ærkebiskop Asser.

Sin Ævne til populær Fremstilling, til Trods for et vanskeligt Æmne og forenet med dybt gaaende Studier, har Hr.

Kolsrud vist i en stor Skildring af den mærkelige Æventyrer Marcellus (udvidet Særtryk af „Syn og Segn“ 1911—12), der i en Aarrække spillede en stor Rolle ved Kristian I's Hof. Han slutter sig helt til Undertegnedes Opfattelse i „Pavernes Forhold til Danmark 1448—1513“, men har særlig fra Arkivet i Köln fremdraget meget nyt Stof, har gjort fyldigere Brug af tyske Kilder (Korner, Hanserecesser, Bykrøniker) og er paa flere Punkter naaet dybere ned. Fremstillingen synes helt udtømmende og overbevisende (Forfatteren er dog nu tilbøjelig til at ansætte Marcellus' Forpligtelsesbrev til Kongen til Foraaret 1450, før hans Rejse til Norge, og mener, at M. er død 1460, ikke 1462). At den haarde Dom over M. ogsaa maa kaste et meget uheldigt Lys over den Konge, der beskyttede ham og forfulgte med sit Had særlig Indbyggerne i Köln, der havde fængslet Marcellus, længe efter dennes Død, er selvfølgelig.

Naar Afhandlingen paa sine Steder synes os lovlig folkelig, skyldes det dels det Tidsskrift, hvori den er fremkommet, dels, at Forfatteren har anvendt Landsmaal. J. L.

1911 udgav den kendte Cromwellsforsker, Prof. C. H. Firth sammen med R. S. Rait i to omfangsrige Bind *Acts and ordinances of the interregnum 1642—1660*; et tredje Bind indeholder foruden en noget tungt affattet Indledning udmærkede Registre, saaledes en Fortegnelse over alle acts og ordinances af nogen Betydning, ogsaa en Del mere uvigtige, der ikke er optagne i Udgaven, men som er trykt andre Steder, hvortil der da henvises. Den store Fortjeneste ved nævnte Værk ligger i den lette Adgang, der herved er aabnet Historikeren til Studier over den Tids, navnlig i religiøs Henseende saa interessante Lovgivervirksomhed.

Vigtige Bidrag til det 17. Aarh's Historie bragte i 1912 to omfattende Biografier.

Lady Burghclere, kendt som Forf. af en Biografi af den 2. Hertug af Buckingham, har givet en livlig skreven Fremstilling af *The Life of James, first Duke of Ormonde (1610—1688)*, (2 Bd.); hun slutter sig navnlig til Cartes store Værk,